

Bijlage 1: aanbevelingen evaluaties NEF en SEEH

Nationaal Energiebespaarfonds

Aanbevelingen en ontwikkelingen: van Energiebespaarfonds naar Warmtefonds

Ik geef hieronder de belangrijkste aanbevelingen uit de evaluatie van PWC¹ met mijn reactie en relevante ontwikkelingen:

- *Zet in op doelgroepen die zonder het NEF niet kunnen verduurzamen zoals VvE's en mensen met lagere inkomens*

Ik ben het met de onderzoekers eens dat de financiering van het Nationaal Warmtefonds het belangrijkste is voor VvE's en woningeigenaren die geen andere financieringsmogelijkheden hebben. Op 1 juli 2021 is hierin reeds een belangrijke stap gezet met de Energiebespaarhypotheek, een financieringsmogelijkheid voor woningeigenaren zonder leenruimte of met een BKR-notering in een wijkaanpak van een gemeente of gemengd bezit aanpak van een woningcorporatie. Met de Energiebespaarhypotheek betalen zij maandlasten naar draagkracht en is er geen risico op restschuld. De eerste Energiebespaarhypotheek zijn inmiddels aangevraagd.

Vanaf eind 2021 hanteert het Nationaal Warmtefonds voorts geen leeftijdsgrens bij het verstrekken van financiering, zodat woningeigenaren die op grond van hun (hoge) leeftijd niet in aanmerking komen voor marktfinanciering, toch kunnen verduurzamen. Daarnaast beziet het Warmtefonds de mogelijkheid om VvE's met minder dan 8 appartementen te financieren.

Tegelijk hecht ik eraan dat het Nationaal Warmtefonds beschikbaar blijft voor alle woningeigenaren, zonder daarbij onnodig met marktfinanciering te concurreren. Wanneer een aanpassing van de bestaande hypotheek in een concreet geval bijvoorbeeld te hoge transactiekosten met zich meebrengt, is financiering van het Nationaal Warmtefonds een interessant alternatief.

- *Bied doelgroepen die niet door de markt bediend worden een vorm van ondersteuning aan, zoals accountmanagers voor VvE's, mede om juridische en organisatorische barrières weg te nemen.*

Ik ben het met de onderzoekers eens dat sommige doelgroepen –naast financiering- ook andere ondersteuning nodig hebben bij verduurzaming. Dat geldt onder meer voor VvE's. Het Nationaal Energiebespaarfonds, inmiddels het Nationaal Warmtefonds, biedt waar nodig praktische ondersteuning aan VvE's bij het doorlopen van hun proces om financiering te krijgen en zal daarmee doorgaan. Een deel van de VvE's en woningeigenaren heeft daarnaast behoefte aan advies over verduurzamingsmaatregelen en praktische hulp. Voor VvE's is daarvoor subsidie beschikbaar vanuit de Subsidie energiebesparing eigen huis. Daarnaast bieden gemeentelijke energieloketten kennis en hulp voor VvE's en woningeigenaren.

- *Kijk bij nieuwe financieringsvormen, samen met de uitvoerder van het fonds, ook goed naar eventuele juridische restricties en andere barrières.*

Dit is inderdaad belangrijk bij nieuwe producten. Zo is bij de introductie van de Energiebespaarlening voor VvE's destijds ook het Burgerlijk Wetboek verduidelijkt op het punt van de mogelijkheid voor VvE's om gebruik te maken van financiering. Voor de Energiebespaarhypotheek is de Regeling hypothecair krediet aangepast.

- *Overweeg voor het Nationaal Warmtefonds meer maatschappelijk rendement te rapporteren.*

Het rendement van het NEF in termen van het aantal verstrekte leningen per jaar, het verstrekte budget en het aantal verduurzaamde woningen per jaar wordt al sinds 2014 jaarlijks gerapporteerd. In de voorliggende evaluatie van PWC wordt op mijn verzoek ook gerapporteerd over de met de financiering van het NEF bereikte CO₂ reductie. Voor het Nationaal Warmtefonds zal bezien worden wat de mogelijkheden zijn om ook jaarlijks te rapporteren over de bereikte CO₂ reductie.

---

¹ "Evaluatie Nationaal Energiebespaarfonds 2014-2019"

- *Over de revolverende werking en financiële inrichting: stel bij aanvang duidelijke doelen over hoe het fonds wordt geacht te revolveren (ook de private financiering) en stel vooraf vast in hoeverre het fonds zichzelf in stand moet kunnen houden.*

Bij het oprichten van het NEF in 2014 is het uitgangspunt gekozen dat het budget van 300 miljoen euro (geld van rijksoverheid en markt samen) gedurende de looptijd van het fonds twee keer zou moeten worden uitgezet in leningen. Het betrof een destijds vernieuwende aanpak met een combinatie van privaat en publiek geld en nieuwe doelgroepen zoals VvE's, zodat nog scherpere uitgangspunten ten aanzien van revolverendheid eigenlijk niet mogelijk waren. Daarnaast vind ik het belangrijk dat het belang van 'revolveren' niet de overhand krijgt. Hoofddoel van het NEF en het Nationaal Warmtefonds is het bieden van langjarige en aantrekkelijke financiering aan woningeigenaren en VvE's voor de verduurzaming van hun woningen. Ik doe dat graag op een zo efficiënt mogelijke manier om zuinig om te gaan met overheidsgeld. Tegelijk moeten de financiële prestaties van het fonds geen doel op zich worden en moet er ruimte zijn om tegemoet te komen aan de doelgroepen. Een voorbeeld is de Energiebespaarhypotheek voor woningeigenaren zonder leenruimte: deze kan niet met volledig revolverende middelen werken. En de precieze mate waarin revolveren voor deze doelgroep wel mogelijk is, kan op voorhand niet goed worden voorspeld.

Subsidie Energiebesparing Eigen Huis

Aanbevelingen en ontwikkelingen:

Ik geef hieronder de belangrijkste aanbevelingen van TNO uit de evaluatie² met reactie en nieuwste ontwikkelingen:

- *Handhaaf de 2 maatregelen eis, om het aantal free-riders te beperken en het additionele effect van de subsidie zo groot mogelijk te maken.*

De SEEH voor VvE's is nog steeds van toepassing wanneer 2 of meer maatregelen worden genomen. Ook in de ISDE geldt deze voorwaarde voor isolatiemaatregelen. Nieuw in de ISDE is dat sinds januari 2021 ook een (hybride) warmtepomp, zonneboiler of warmtenetaansluiting als één van de twee maatregelen kan gelden. De achtergrond van de 2 maatregelen eis is dat de SEEH zo een groter stimulerend effect heeft. Ieder jaar nemen veel mensen, ook zonder subsidie, al één maatregel. Bijvoorbeeld om te besparen op de energierekening, bij regulier onderhoud (nieuwe kozijnen met dubbel glas) of voor het milieu. De SEEH en de ISDE zijn erop gericht om woningeigenaren te stimuleren een stap extra te zetten en twee of meer maatregelen tegelijk te nemen. Daarbij zorgt de 2 maatregelen eis ook voor een focus op woningen met een slechter energielabel, omdat in dergelijke woningen meer maatregelen genomen kunnen worden.

- *Voor de eis aan de isolatiewaarde kan worden aangesloten bij de standaard- en/of streefwaarde voor woningisolatie. Overweeg daarbij een onderzoek naar de optimale isolatiewaarde met aandacht voor het doel van de regeling en de afweging tussen energiebesparing en materiaalgebruik.*

In maart 2021 heb ik uw Kamer geïnformeerd over de laatste stand van zaken m.b.t. de standaard en streefwaarden voor woningisolatie³. Samen met het ministerie van EZK bekijk ik of het mogelijk en wenselijk is om in de ISDE een koppeling te leggen met de standaard- en streefwaarden voor woningisolatie. Daarbij zal zeker rekening worden gehouden met het belang van uitvoerbaarheid en eenvoud van de regeling en zal ook gekeken worden naar andere mogelijkheden om het belang van de standaard en streefwaarden onder de aandacht te brengen.

- *Als het doel is om meer lage inkomensgroepen te bereiken, onderzoek dan hoe deze doelgroep het beste financieel ondersteund kan worden bij de verduurzaming van hun woning.*

Het primaire doel van de SEEH is energiebesparing in woningen. Ik vind het hierbij belangrijk dat ook mensen met een laag inkomen worden geholpen bij het verduurzamen van hun woning. De bestaande subsidieregelingen zoals de regeling reductie energiegebruik woningen (RREW) en de SEEH dragen daar, zoals te zien is in het onderzoek van TNO, wel al aan bij, maar worden wel meer gebruikt door huishoudens met midden- en hoge inkomens. Ik zal blijven zoeken naar nog betere mogelijkheden om deze inkomensgroepen te ondersteunen. De verduurzamingsregelingen voor huurwoningen (zoals de Regeling Vermindering Verhuurderheffing verduurzaming en de Stimuleringsregeling aardgasvrije huurwoningen) dragen daar ook aan bij, aangezien veel mensen

² "Evaluatie van de Subsidieregeling energiebesparing eigen huis 2016-2020"

³ Kamerstukken II 2020/21, 32813, nr. 749

met lage inkomens in een huurwoning wonen. Daarnaast biedt het Nationaal Warmtefonds financiering voor woningeigenaren (zie evaluatie NEF). De nieuwe Energiebespaarhypotheek biedt een extra mogelijkheid voor woningeigenaren zonder leenruimte. Tot slot kan deze doelgroep ook nog beter ontzorgd worden, waar het volgende punt over gaat.

- *Om de subsidieaanvraag te vergemakkelijken zou een loket kunnen worden ingericht waar woningeigenaren ondersteuning kunnen krijgen, bijvoorbeeld door middel van collectieve aanvragen door intermediaire organisaties, en waar zowel de subsidie als een Energiebespaarlening kan worden afgesloten.*

Ontzorging is inderdaad belangrijk. Via het platform verbeterjehuis.nl is het al mogelijk om verschillende financieringsmogelijkheden voor woningverduurzaming te vergelijken. Dit platform wordt momenteel verder uitgebreid en verbeterd. Naar verwachting volgend jaar zal het mogelijk zijn om via het platform ook financiering en subsidie aan te vragen. Daarnaast hebben gemeenten energieloketten waar woningeigenaren hulp krijgen bij verduurzaming. Verder zal ik de uitvoerder van de SEEH, RVO, vragen te bezien welke mogelijkheden er zijn om de aanvraagprocedure voor VvE's te vereenvoudigen. Bij het uitwerken van het nationaal isolatie programma is ontzorging eveneens een belangrijk onderwerp.

- *Creëer een langlopende, liefst permanente ondersteuningsregeling voor het isoleren van woningen in VvE's en stel hiervoor voldoende budget beschikbaar.*

Ik ben het met de onderzoekers eens dat VvE's behoefte hebben aan een langlopende regeling. VvE's hebben lange besluitvormingsprocessen. Onzekerheid over het succesvol doorlopen van een subsidieregeling kan dan een belemmering zijn. Om die reden heb ik eerder in 2021, toen het budget voor VvE's geheel was uitgeput, gezorgd dat met aanvullend budget de regeling in ieder geval door kon worden gezet tot en met 2022. Ik zal bezien of er mogelijkheden zijn om de regeling verder door te zetten, mogelijk als onderdeel van het nationaal isolatie programma.